

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA'LIM TIZIMI

Andijon davlat pedagogika instituti

Pedagogika va psixologiya kafedrası katta o'qituvchisi

Turdiyeva Shoxidaxon Anvarjonovna

Andijon davlat pedagogika instituti

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti

Kimyo yo'nalishi 2-bosqich talabalari

Jabborova Shodiyona Abduvali qizi

Avazbekova Muxlisa Toxirjon qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimining shakllanishi, tuzilmasi va hozirgi rivojlanish bosqichlari tahlil qilinadi. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, uzluksiz ta'lim konsepsiyasi, davlat ta'lim standartlari hamda kadrlar tayyorlash jarayonining nazariy va amaliy jihatlarini yoritiladi. Shuningdek, ta'lim tizimining jamiyat taraqqiyotidagi o'рни va ahamiyati ilmiy-nazariy asosda ochib beriladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim tizimi, uzluksiz ta'lim, davlat ta'lim standartlari, kadrlar tayyorlash, ta'lim islohotlari, pedagogik jarayon.

Аннотация: В данной статье анализируются формирование, структура и современные этапы развития системы образования Республики Узбекистан. Рассматриваются проводимые в сфере образования реформы, концепция непрерывного образования, государственные образовательные стандарты, а также теоретико-практические аспекты процесса подготовки кадров. Кроме того, на научно-теоретической основе раскрывается роль и значение системы образования в развитии общества.

Ключевые слова: Система образования, непрерывное образование, государственные образовательные стандарты, подготовка кадров, образовательные реформы, педагогический процесс.

Abstract: This article analyzes the formation, structure and current stages of development of the education system of the Republic of Uzbekistan. The reforms being implemented in the field of education, the concept of continuing education, state educational standards and theoretical and practical aspects of the personnel training process are covered. Also, the role and importance of the education system in the development of society are revealed on a scientific and theoretical basis.

Keywords: Education system, continuing education, state educational standards, personnel training, educational reforms, pedagogical process

Kirish: Ta'lim tizimi har qanday davlatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillaridan boshlab ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, uni zamon talablariga moslashtirish va xalqaro standartlar darajasiga olib chiqishga alohida e'tibor qaratib kelinmoqda. Ta'lim tizimi orqali jamiyat uchun raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan va yuqori malakali kadrlar tayyorlash asosiy maqsad sifatida belgilangan. Bugungi kunda ta'lim nafaqat bilim berish, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirish, uning ijtimoiy faolligi va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish vositasi sifatida qaralmoqda. Shu bois O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini ilmiy asosda o'rganish va tahlil qilish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism: O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi uzluksiz ta'lim tamoyiliga asoslanib, shaxsning butun hayoti davomida bilim olishi va o'zini rivojlantirib borishini ta'minlashga qaratilgan. Mazkur tizim maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limdan keyingi bosqichlargacha bo'lgan barcha ta'lim pog'onalarini qamrab oladi. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonining izchilligini, bosqichlararo uzviylikni hamda ta'lim mazmunining mantiqiy davomiyligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim bosqichi bolalarning psixologik, jismoniy va intellektual rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, u kelgusidagi ta'lim jarayoni uchun zarur asosni shakllantiradi. Ushbu bosqichda bolalarda muloqot madaniyati, mustaqil fikrlash elementlari hamda dastlabki bilim va tasavvurlar rivojlantiriladi. Umumiy o'rta ta'lim esa o'quvchilarga fan asoslari bo'yicha tizimli bilim berish, ularning tafakkurini rivojlantirish va ijtimoiy moslashuvini ta'minlash vazifasini bajaradi. Bu bosqichda ta'lim-tarbiya jarayoni shaxsning har tomonlama kamol topishiga yo'naltirilgan bo'lib, o'quvchilarda bilim olishga bo'lgan ongli munosabat shakllantiriladi.

O'rta maxsus va professional ta'lim bosqichi ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Mazkur bosqichda o'quvchilarning kasbiy qiziqishlari va mehnat bozoridagi ehtiyojlar hisobga olinib, ularni muayyan mutaxassislikka yo'naltirish amalga oshiriladi. Bu jarayonda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga katta e'tibor beriladi. Natijada bitiruvchilar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida faol ishtirok eta oladigan malakali kadrlar sifatida tayyorlanadi.

Oliy ta'lim tizimi esa yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash, ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirish va innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish bilan bog'liq vazifalarni bajaradi. Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonining kredit-modul tizimi asosida tashkil etilishi, akademik erkinlik va talabalarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarining kengaytirilishi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, oliy ta'limdan keyingi ta'lim bosqichida ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ta'lim sohasini

rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarning qabul qilinishi, davlat ta'lim standartlarining takomillashtirilishi va ta'lim mazmunining zamonaviy talablar asosida yangilanishi ushbu jarayonning muhim jihatlaridan biridir. Ta'lim jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi, masofaviy ta'lim shakllarining rivojlanishi va raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlarining kengayishi ta'lim tizimining samaradorligini oshirmoqda.

Ta'lim sifati masalasi pedagog kadrlarning kasbiy mahorati bilan bevosita bog'liqdir. Shu sababli o'qituvchilarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimi izchil ravishda rivojlantirilmoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirgan, innovatsion yondashuvlarga ega bo'lgan kadrlar ta'lim jarayonining sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishiga zamin yaratadi. Umuman olganda, O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi jamiyat ehtiyojlari va global rivojlanish tendensiyalarini inobatga olgan holda takomillashib bormoqda. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar mamlakatning intellektual salohiyatini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va barqaror taraqqiyotni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Xulosa: O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi so'nggi yillarda katta islohotlarga uchrab, uzluksiz ta'lim tamoyili asosida rivojlanmoqda. Ta'lim tizimi barcha bosqichlarda sifatni oshirish va mehnat bozori ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlashga qaratilgan. Maktabgacha ta'limdan tortib oliy ta'limgacha bo'lgan barcha bosqichlar o'rtasida uzviylik va integratsiya ta'minlanib, ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalar tatbiq etilmoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida davlat ta'lim standartlarining yangilanishi, ta'lim mazmunining zamonaviylashtirilishi va innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimi takomillashib, o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Kelajakda ta'lim tizimining yanada rivojlanishi uchun mamlakat ta'limining xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini ta'minlash, kadrlar tayyorlashning sifatini oshirish va pedagogik innovatsiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Islohotlar natijasida ta'lim tizimi nafaqat jamiyatning barcha qatlamlari uchun teng imkoniyatlar yaratadi, balki mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham katta hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoev, Sh. M. (2017). O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiyalash va xalqaro standartlarga moslashtirish. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Akhmedov, I. (2020). O'zbekistonda ta'lim islohotlari: Nazariy va amaliy tahlil. Tashkent: Fan va texnologiyalar.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori. (2020). Ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy sayti.
4. Mustafayev, A. S. (2018). Ta'lim tizimi va jamiyat taraqqiyoti: O'zbekistondagi tajribalar. Journal of Education and Social Sciences, 5(2), 45–59.
5. Sharipov, R. F. (2019). Uzluksiz ta'lim va kadrlar tayyorlash: O'zbekistonning ta'lim siyosati. Tashkent: Milliy universitet nashriyoti.
6. Xabibullaeva, N. (2017). Ta'lim sifatini baholash va innovatsion yondashuvlar. Tashkent: Innovatsiya va raqamli ta'lim markazi.